

EDINOST

Glasiilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

•V edinosti je moč.

•EDINOST• izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v tračkah v Trstu po 5 kr., v Serial in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo •via Zenta 5•.

Val dopisi se pošiljajo Uredništvu •via Terreste• Nuova Tipografia; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Kako bi se povzdignolo zanemareno kmetijstvo v Istri.

(Govor g. Riharda Dolenc na taboru v Brezovici 13. jun.)

Čestiti isterski kmetovalci!

Slavni odbor političnega društva »Edinost« me je povabil, da vam danes tukaj o mogočej povzdigi vašega zanemarnega kmetijstva kaj povem. Res lepa, hvaležna, častna naloga mi je to, ali kako jo bodem rešil, tega ne vem, kajti meni so kmetijske razmere v Istri le toliko znane, kolikor sem o njih semtertia po časnikih čital, kolikor so mi o njih čestiti možje danes povedali, in kolikor sem si jih mogel danes, ko sem v prvo v Istri, sam ogledati. Ne pričakujte torej od mene, da vam bodem svetoval, kaj naj bi tukaj sadili, kaj tam sejali, kako to ali ono rastlino okopavali ali sploh obdelovali, ampak navedem vam le nekatera svoja menenja o sredstvih, katera v splošnem za take smatram, da bi utegnola k povzdigi vašega zanemarnega kmetijstva kaj koristiti. Naglašam pa kaj, da teh svojih menenj sam nikakor za neovrgljivih, nezmotljivih, edino pravih ne smatram, kajti nezmotljiv ni nihče, toraj i jaz ne.

Pričnimo torej v božjem imenu. Vaše kmetijstvo je torej zanemareno, to ni moja trditve, pa vendar mora tako biti, kajti sicer bi se slavni odbor »Edinosti« ne upal govora o povzdigi vašega zanemarnega kmetijstva za točko današnjega tabora postaviti. Ako se hoče pa kako zlo, kako bolelost odvrniti ali odstraniti, treba je pred vsem vedeti, kaj je vzrok zlu, bolesti in dosledno temu bi moral jaz, ako vam bi hotel prav temeljito o mogočej povzdigi vašega zanemarnega kmetijstva govoriti, najprej preiskavati, ter navajati uzroke, vsled katerih se je kmetijstvo v Istri zanemarilo. Pa tudi tega ne storim, kajti čemu? zanemareno je vaše kmetijstvo, naj bode uže zaradi katerega uzroka koli, in ergo bašta. Zdad je le prasanje na mestu, kako zanemarnosti pomoči. Dragi mi isterski kmetovalci! po mojem menenju so tri sredstva poglavita, dasi tudi na prvi pogled nekoliko šudna. Za prvo bode pričakoval morebiti marsikdo mej vami to, da bi se slavna vlada naprosila, da bi ona v Istri toliko i toliko tisoč forintov vrgla, ter rekla: nate Istrani tukaj imate denarja, kupite si ž

njim plemenito živino, dobro kmetijsko orodje, in tako dalje. Tudi ne pričakujte, da bi vam jaz za prvo sredstvo navedel željo, da bi vam poreška banka, o kateri vam je prav zdaj čestiti gospod Jenko tako temeljito govoril, denarja brez vseh obresti posojevala, ali pa še celo kar naravnost podarila, ne, tudi tega nočem storiti, marveč navesti vam hočem za prvo in poglavito sredstvo nekaj, kar bi se moralo v Vaših srcih najti. Prosim, nikar se ne smijajte, kajti kar vam bodem za dobro, za koristno, za neobhodno potrebno svetoval, skusim tudi z dokazi podpreti. Glejte, dragi mi isterski kmetovalci! za prvo sredstvo povzdige vašega zanemarnega kmetijstva smatram in navajam vam — ljubezen do vaše narodnosti, spoštovanje vaše narodnosti, to je vašega jezika, s kratka narodno zavest. Kaj ne, nekoliko čudno sredstvo je to? pa vendar čisto istinito prvo, kajti poslušajte: Ako ne čuti človek v sebi goreče ljubezni do svoje narodnosti, do svojega jezika, ako ni on ponosen na svojo narodnost, potem se za svojo narodnost, za svoj jezik tudi čisto nič ne briga, in vsled tega ne pošilja svojih otrok tako redno v šolo, kakor vam je čestiti gospod predgovornik Medvešek nasvetoval in priporočal, še nalašč pridržuje otroka doma, češ, kaj bode v šolo hodil blaže trgat, krave naj gre past itd. Od tod prihaja, da se otroci takih narodno nezavestnih ljudi še brati in pisati ne navadijo, ali pa le za največjo silo, in kaj izhaja iz tega? Da se po izstopu iz šole za kake knjige ali časnike, za prekornista društva, kakor so čitalnice, društvo sv. Mohora itd. čisto nič ne briga, da še celo tiste zasmehuje, kateri čitajo, kateri so v taka prekornista društva vpisani itd. In glejte, kaj izvira iz tega dalje, le poslušajte! Kakor morajo pošteni hišni gospodarji za svoje družine skrbeti, prav tako morajo skrbeti pošteni srenski predstojniki ali županje za blagostanje svojih srenj in od srenj izvoljeni deželni in državni poslanci pa za blagostanje vse dežele. Kder je narodna zavest vzbujena, kder so ljudje ponosni na svojo narodnost, tam se ne voli vsak, morebiti le premožni in nemški ali laški razumeči, sicer pa prav malo vredni človek za župana, ampak gleda se pred vsem na njegovo narodno poštenje, in še posebno se gleda na to pri volitvah mož v deželni in državni zbor. Glejte, kako vse drugače je v tem obziru pri narodno nezbujenih ljudeh. Pri njih se volijo za žu-

pana in sploh v srenjski odbor le ljudje, kateri so petični, premožni pa nič drugega, katerim je le za svojo čast, svojo visokost, tudi za svojo lastno korist, nikakor pa ne za čast in korist vse srenje. Ko pride čas volitve mož v deželni in državni zbor, takrat so taki srenski odborniki in predstojniki navadno tudi volilni možje, ali bodo pa oni za korist in blagost naroda pošteno misleče možje za poslance volili? Kaj še, sami po sebi mero vzamejo ter le take poslance izvolijo, kateri se jim le dobrikajo, kateri za svojo čast pa tudi kaj potrositi morejo, pri tem pa jezik naroda prav pošteno zaničujejo. In kako hočete, da se bodo potem taki ljudje, taki poslanci, kateri kmečko ljudstvo prav zaradi njegove narodnosti, njegovega slovanskega jezika črte, sovražijo, za to ljudstvo v važnih, da najvažnejših zadevah potezali? Ni mogoče, nasprotno je, še prav mogočno se bodo upirali vsemu koristnemu, ker bi to blagostanje kmetijskega slovenskega ljudstva podpiralo, povzdigovalo, kar pa po njih menenju nikakor biti ne sme. Dragi mi isterski kmetovalci! rekel sem v pričetku, da me ni volja uzrokov naštevati, kateri so zanemarnosti vašega kmetijstva krivi; pa vendar moram zdaj izjaviti, da je bil poglaviti gotovo ta, ker so vas v deželnih in državnih zborih ljudje zastopali, kateri niso vašega jezika, vaše narodnosti ljubili, spoštovali, čestili, ampak sovražili. Vzbujena narodna zavest, narodni ponos je pa še iz drugega ozira kaj mogočno sredstvo za povzdigo zanemarnega kmetijstva. Glejte, dragi moji, mi živimo danes v dobi železničnej, ne več v dobi, v kojej je »histagoria« in »tigota« na cesti vladal, ko si je kmetovalec na cesti s prevažanjem blaga lahko dosti denarja prislužil. Nekdaj se je le za dom potrebna hrana pridelovala, pa je bilo dobro, denar za obleko, davke itd. se je uže po strani prislužil. Danes pa treba, da kmetovalec, ako hoče izhajati, veliko več in veliko boljših pridelkov zemlji odvzame, pa jih še cenejši, nego nekdanj, prodaja. To more pa le tisti storiti, kateri se umnega kmetijstva učijo, da se tega naučijo, pa je potrebno, da dobre kmetijske knjige in časnike bere, da se osnujejo kmetijske šole, ter mladeniči vanje pošiljajo. V dobrih kmetijskih knjigah in časnikih se bere, kako kmetovalci po družih deželah, družih krajih gospodarijo. »Miče« skusi nekaj, sponese se mu dobro; to vidi »Ive«, in tudi on poskusi novost, češ, če se Mičetu sponaša,

Podlistek. Rudin.

(Spisal J. Turgenjev, preložil M. Málóvrh.)

XII.

(Dalje.)

«Genijalnosti je v njem res mnogo,» povzame zopet Ležnjev; «a natura — to je baš njegova nesreča, da prav za prav v njem še nature ni... Toda o tem zdaj ni govora. On je entuzijast; a to je, pri mojej veri, v očeh flegmatika dan danes lepa lastnost. Mi val, kar nas je tukaj, postali smo preveč razsodljivi, razborni, ravnodušni, mrtvi; mi smo zaspali in slava onemu, ki nas prebudi iz tega spanja in nas ogreje makar tudi samo za hip. Takov je čas! Se li še spominjaš, saša. Kako sem ti nekoč o Rudinu govoril ter ga hladnega človeka nazival. Hladna je njegova kri — ne pa glava! On ni akter, kakor sem ga tedaj imenoval, ni goljuf; on živi na tuj račun, ne ko bo-jaco, ampak ko dete... Res, da konča bedno in žalostno; mar da zategadelj vanj kamen vržemo? On ničesar dejanski ne izvrši, samo zato ne, ker ni v njem nature, ni krvi; ali kdo more reči, da ne bode ničesar koristil, da uže ni koristil? Mari niso njegove besede vložile dobro seme v mlado dušo, katerej ne manjka onega, česar njemu nedostaja, namreč delalnosti in sposobnosti izvesti izmišljene namere? Da, i jaz sam, jaz prvi, izkusil sem to sam na sebi... Saša ve, kaj mi je bil Rudin v mladosti. Govoril in trdil sem i to, da Rudinove besede ne mogo na ljudi delovati; govoreč tako sem imel v mislih ljudi meni podobne, ljudi, ki so se preživeli. Samo ena kriva beseda — in vse je pri nas izgubljeno; v mladini pa, hvala Bogu, ni sluh tako razvit in razvjen. Da je bitnost govora lepa in krasna, — in mladini zadostuje popolnoma, ona se ne briga za posamezne besede.»

«Pravo! Pravo!» vsklikne Basistov; «Koliko resnice je v vaših besedah! govoreč o Rudinovem vplivu se vam pridružujem; ta mož ni človeka le pretresel, a ga je preobrazil, in to popolnoma.»

«Ste li čuli?» obrne se Ležnjev do Pigasova. «Treba li še katic dokazov? Vi psujete filosofijo; govoreč o njej, ne veste, kako grde besede bi jej dali. Jaz je tudi ne maram, niti je dobro umejen, saj prihajajo vse društvene slabosti od nje! Filozofične so-fizme in nje zabavljanja ne primejo se Rusov, zato ker ima naš narod preveč zdravega razuma. Ne smemo pa dopuščati, da se pod imenom filozofije napada vsako pošteno delovanje za resnico in spoznanje. Beda Rudinova je, da ne pozna Rusije! Rusija more biti brez vsacega nas, a nobeden izmej nas brez Rusije. Gorje mu, kdor to misli, gorje mu trikrat, kdor res brez nje živi. Kozmopolitizem, to je psovka; kozmopolit — je ničla in še menj nego ničla; izven narodnosti ni večšine, ni živjenja, ni nič. Brez fizijonomije ni idealnega obraza; samo podobni si obrazi morejo biti brez fizijonomije — Tega svojega zla pa ni Rudin kriv: to je njegova osoda, žalostna in huda osoda. Mnogo bi bilo dela onemu, ki bi hotel preiskati, kako nastajajo v nas Rudini. Za ono pa, kar je v njem dobrega, bodi mu zaslužena hvala. To je laglje nego kriviti in dolžiti ga, kar smo poprej delali. Kaznovati ga pa ni niti naše delo niti ni treba; on se je za svoje delo sam kesal, bolj nega je trebalo... A Bog daj, da izgadi nesreča ono na njem, kar je slabega, a vse dobro in lepo da utrdi. Jaz pijem na zdravje Rudinu; pijem na zdravje prijatelju svojih mladostnih dnij; pijem na zdravje mladosti, njenih nad, njenih naporov, njene zanesljivosti, na zdravje vsega onega, za čegar voljo je kipel naše srce, ki smo imeli dvajset let, za ono lepoto, ki je ne bode več čutila naša duša! Tebi napijam, zlata doba in Rudinu!...»

Vsi trčijo z Ležnjevim. Basistov je skoraj razbil časo, tako močno je trčnil, a izpraznil jo je na jeden dušek: Aleksandra Pavlovna stisne Ležnjevu roko.

«Bogme, Mihajlo Mihajlič,» reče Pigasov, «ni v sanjah bi si mislil ne bil, da ste takšen govornik; mogli bi se celo z Rudinom meriti. I mene je pretreslo...»

«Jaz nisem nikakor govornik,» odvrne nevoljno Ležnjev; «ali vas pretresti je teško. — Toda o Rudinu bodi dosta rečeno; govorimo o čem drugem... E, kako

se uže zove... Pavlevskij je še vedno pri Darji Mihajlovnej?»

«Dakako, še vedno. Priredila mu je prilično mehko posteljo.»

Ležnjev se nasmeje.

«Ta gotovo v bedi ne umre, staval bi svojo glavo da ne.»

K malu potem se večerja zvrši in gostje se razido. Aleksandra Pavlovna, zdaj sama z soprogom, pogleda radostna v njegove oči.

«Kako krasen si bil denes, Mihajlo!» reče mu nežno gladeč mu čelo. «Kako pametno in kako blago si govoril! Ali reci, nisi li preveč govoril na slavo Rudinovo, kakor si ga poprej preostro sodil?»

«Palega človeka ne smeš biti — in tedaj sem se tudi bal, da ne zmeša i tvoje glavice.»

«Tega se ti ni bilo treba bati, odgovori pristo-dušno Aleksandra Pavlovna; vedno se mi je zdel preveč učen; jaz sem se ga skoraj bala in nisem vedela, o čem da ž njim govorim. A Pigasov se je denes preveč norca delal iz njega, je li da?»

«Pigasov?» reče Ležnjev. «Uprav zato sem Rudina tako ognjevitno branil, ker je bil Pigasov z nami. On se usouje Rudina nazivljati bajacem! Meni se pa vidi, da je njegova rola, rola Pigasova, stokrat žalostnejša. Pigasov bi lahko živel neodvisno, a vender se priljuje gospodi, bogatej gospodi. Znaš li ti, da je ta Pigasov, ki se iz vsacega norca dela, ki filozofijo in ženske psuje, kačar in kolikor more, — znaš li ti, da je on v službi zajme pobiral in še kako pobiral!»

«Res? vsklikne Aleksandra Pavlovna. Tega ne bi nikdar bila mislila! — Čuj Mašo,» nadaljuje ona po kratkem molku; «jaz bi te rada nekaj vprašala.»

«Kaj?»

«Kaj misliš, bode li moj brat srečen z Natalijo?»

«Kako naj ti odgovorim — rekel bi, da... ko-mandirala bode ona. — Mej nama bodi povedano, da je ona mnogo pametnejša od njega; ali on je vrl človek in jo ljubi iz dna duše. Kaj hočeš več? Evo, mi dva se ljubiva, ter sva srečna, ali?»

Aleksandra Pavlovna se nasmehe z blaženim posmehom in stisne Mihajlu Mihajliču roko.

(Dalje prihodnjic.)

zakaj ne bi se meni, in tako, vidite, se širi novost, napredek od sosedov do sosedov, kmetijstvo napreduje. Kmetovalci, kateri kmetijske častnike prebirajo, osobito po čitalnicah, posvetujejo se mej sabo o tem in onem, mej njimi nastane neka duševna zveza, drug hoče drugemu v napredovanju prekositi, in nastopek tega je, da vsi skupaj lepo napredujejo. V kmetijstvu napredujoči kmetovalci začutijo tudi k malu veliko potrebo dobrih poti, da morejo ptujci lahko do njih po prideleke, namenjene za razprodajo, da morejo pa i oni lahko v druge kraje po potrebne stvari hoditi. Ali da se vse to doseže, treba svoj jezik ljubiti, treba se ga je pridno učiti, kajti drugače so vse dobre knjige in dobri častniki zaman. V krajih, kjer ni narodna zavest vzbujena, kder se ljudstvo za svoj jezik z največjo gorečnostjo ne briga, ostane vse pri starem, uže pota takih krajev kažejo, da so pred ostalim napredujočem svetom z plohami zabiti. V dokaz, da je vsemu temu res tako, da je namreč prav narodna vzbujenost, narodna zavest in iz izvirajoča pridno čitanje kmetijskih častnikov prvi pogoj kmetijskega napredovanja, navedem naj Vam, dragi moji to le: Danes sem se vozil iz Sežane v Materijo v spremstvu vse česti vrednega, večini mej Vami dobro poznatega moža, gospoda državnega poslanca Ivana Nabergoja. Mej potjo sem se mu izjavil, da skoraj ne vem, o čem da bi na taboru govoril, ker so mi razmere v Istri čisto nepoznate. No on mi na to odgovori, da okolo Brezovice sicer vinogradstvo ni mogoče, pač pa sadjarstvo in da naj o tem kaj govorim. Jaz sem mu na to rekel, da morem le v splošnem govoriti, ter se ne v posameznosti spuščati, in da smatram za povzdigo kmetijstva, ne le v Istri, temuč povsod, za poglavito sredstvo narodno vzbujenost, krepko narodno zavest. Blagi mož mi je koj na to odgovoril: glejte v tem obziru imate pa popolnoma prav, kajti odkritosrečno Vam povem, da dokler nisem bil jaz za našo stvar navdušen, nisem skoraj nič čital, pa tudi v kmetijstvu nič ne napredoval, ker nisem do njega nič kaj pravega veselja imel; ko sem se pa za našo sveto stvar, za našo narodnost navdušil, pričel sem rad in dosti čitati, čital sem posebno »Novice« in tako sem vedno več veselja do kmetijstva zadobil, tako sem pričel v kmetijstvu napredovati. Da se pa jaz v narodnosti nisem probudil, ostal bi bil gotovo tudi v kmetijstvu pri starem. Vidite, dragi moji, to so besede tukaj v našej sredi sedečega, ne le doma, temuč po vsej Avstriji poznatega pošteniaka, prašajte ga sami, in prepričate se, da je temu res tako.

Za to, da je vzbujena narodnost, da je krepka narodna zavest prvi pogoj kmetijskemu napredovanju, zato služi vam v dokaz ves Kras. Pojdite in prepričajte se, kako marljivo, kako temeljito vrli Kraševci svojo zemljo obdelujejo, prepričajte se, kako krasno svoje ceste in pota vrejajo, tako da hode cesta od Stanjela do Opčin k malu vsaj tako lepa, kakor cesarska, in prašajte, od kod je vse to prišlo in zveste, da v prejšnji vrsti od tod, ker so se vrli Kraševci v pravem času narodno prebudili, v pravem času v deželni in državni zbor prave narodne može volili ter po njih vse potrebno dosegli.

(Konec prihodnjih.)

Politični pregled.

Notranje deželo.

Zdolnje avstrijski deželni zbor je 19. t. m. sprejel z vsemi proti 12 glasov šolskega odseka predloge gledé vpliva šolske novele na deželno blagostanje. Deželni namestnik je tem predlogom ugovarjal in priporočal, naj se ne sprejme, točka tri prestopa pravne meje deželnega zbora, ker je izvrševanje zakonov izključljiva pravica izvrševalne oblasti. Rektor Maassen je govoril za novelo; a drugi govorniki so ga hudo napadali, posebno znana prusjaka Sness in Schönerer, ki hočeta Dunaj podvreči Berlinu, potem pa upijeta, da Dunaj propada. 21. t. m. pa se je zaprl.

20. t. m. je odgovoril deželni namestnik na interpelacijo gledé češke ljudske šole na Dunaji, da se vlada drži izjave, katero je izrekla v državnem zboru 8. marcija in da je zadevajoči ministerski odlok v zakonu v temelju. Pri deželnem šolskem svetu se dozda še nobena vloga za češko šolo ni vložila, šole tedaj še ni.

Češkega volilnega odbora poziv na volilce je jako pomirljiv ter se končuje z besedami: Mir na podlogi enacij pravic.

Črnogorskega kneza ki se zdaj na Dunaju je 19. t. m. obiskal minister zunanjih zadev.

»Pol. Correspond.« se poroča iz Inomosta, da se je tamošnja sodnija izrekla za odpuščenje smrtno kazni, izrečene zoper Sabbadinija, in da ni dvomiti, da se smrtna kazen promeni v večletno ječo.

Vsled obsodbe na smrt voznika Oberdankovega pišejo zopet italijanski listi jako razdražljivo proti Avstriji in trde, da je bil ta proces sklenen brez zaslišanja prič in sploh nasprotno občnim pravnim načelom. Zato pa je zadnje dni policija zaplenila na tuk. pošti vse polno italijanskih listov. — Gotovo je, da se zdaj v Italiji zopet uname Oberdankovanje; akoprem je skoraj gotovo, da cesar pomilosti Sabbadinija.

Vnanje dežele.

O razmerah avstrijskega in italijanskega dvora se poroča iz zanesljivih krogov: Kralj Humbert je izrekel željo, da bi rad obiskal cesarja, ker je pa čutil, da cesar kakor katoliški vladar, ne more prezirati papeža, ter da mu obiska v Rimu ne more povrniti, zato je kralj želel, da bi se sešel s cesarjem v kakem na mejli stoječem mestu, ali pa v Budapešti. Avstrijski dvor, ko je to zvedel, hotel je takoj poslati enega izmej nadvojvodov v Monzo, da se o vsem dogovori. Mej tem pa je poslal poslanec grof Robilant dotično poročilo, katero je bilo v Avstriji z srčnim veseljem sprejeto in izrekla se je

tudi želja, da bi i kraljica z svojim dohodom razveselila cesarja in cesarico. Rimski dvor, vesel viteškega cesarjevega postopanja, naznanil je tedaj prostovoljno obisk na Dunaji.

Angleški časnik »Standard« poroča, da ruski car in carica meseca julija prideta v London; carica ostane tam, car pa obišče nemškega cesarja Viljelma v Emsu. Potem pa odpotujeta oba cesarja v Gostinjske toplice ter se tu snideta z avstrijskim cesarjem.

Znaní general Gurko je bil imenovan za varšavskega glavnega gubernerja in za poveljnika varšavskega vojaškega okraja.

Rumuncem se sline cedé po avstrijskih deželah. 21. t. m. so odgrnoli spomenik, postavljen Stefanu velicemu; pri tej priliki je napis senator Gradisteanu kralju, ter mej drugim rekel: »Kroni vašega veličanstva manjka nekoliko biserov, Banata, Bukovine in Erdelja; upamo, da ne za vedno.« Kralj je guberniku stisnil roko ter zapustil dvorano.

V Parizu so zaprli več uradnikov ministerstva notranjih zadev, ker so vladne tajnosti prodajali Nemčiji. To je pač spridenost, da se nesramniše človek ne more misliti.

V Parizu je pričel senator Henri Martin zelo sočutno pismo do avstrijskih Slovanov; v njem mej drugim pravi, da v Avstriji raste število onih Nemcev, ki se rajši družijo z Slovani, nego bi se hoteli poprusiti.

V Londonu so nihilisti izdali nov manifest, v katerem naznanjajo, da se hočejo še dalje bojevati, če tudi so izgubili najboljše moči in voditelje. Boj za »deželo in svobodo« je potreben. Ruska vlada hoče (?) vojno z Nemčijo, a sramotno podleže.

V Xeresu na Španskem je bilo zaradi moritve sedem udov »črne roke« k smrti, osem pa v dosmrtno ječo obsojenih.

V Kahiru ni vse tako, kakor bi želeli bilo, zopet se nekaj kuha. Od 20. na 21. t. m. so dvaindvajset oseb zaprli in kakor se pripoveduje, zaprli jih še petdeset, mej zaprtimi je mnogo častnikov in uradnikov.

Iz Tamatove poroča francoski admiral Pierre od 13. junija. Naš ultimatum je bil odbit. Vsled tega smo šli v Tamatave, vzeli tamošnja založišča, razrusili Foulpoint, Monamov in Fenerife ter tako glavno operacijo končali. Hovas so pobegnoli; obsedni stan je bil oklican.

Dopisi.

Iz Komna, dne 21. junija.

(Šolstvo v Bosni in Hrcgovini; in statistika kraškega šolstva.) Dandanes se skoraj vsak narod več ali manj peča se šolstvom, kajti vsak še tako boren narod je prišel do spoznanja, da je šola temelj boljše bodočnosti vsakega naroda.

Zadnje čase si je Avstrija prisvojila Bosno in Hrcgovino. V kakšnem stanu so bili Bosnjaki in Hrcgovci še za časa turškega jeroštva, ve vsak, ki se je le kolčkaj pobrigal za to. — Da je bilo šolstvo pa še za onega časa pod — ničlo, to je tudi gotova istina. Marsikomu pa še niso znane bosensko-hrcgovske šolske razmere; za to, upam, da ne bode odveč, ako našim čitateljem na kratko nasličem — po dr. Lindnerjevi knjigi: »Encyklopädisches Handbuch der Erziehungskunde« — bosensko-hrcgovsko šolstvo.

Šolstvo v Bosni in Hrcgovini je še dandanes na zelo nizkej stopnji; zbog tega zna malokdo v Bosni in Hrcgovini pisati in brati.

Šole se dele v mohamedanske, rimskokatoliške in grško-orientalske. Mohamedanske šole se zopet dele v elementarne šole (mektebi sibiani), klerikalne šole (medrese) in meščanske šole (mektebi razdija). Elementarne šole so povsod, kder je turški tempelj; a te šole nikakor niso našim ljudskim šolam slične, kajti tamkej se mladina učí le navadne molitvice in izreke iz korana na pamet. O čitanju, pisanju in računstvu ni niti duha niti sluha.

Klerikalne šole nabajamo v mestu in iz njih se izšolajo duhovniki in sodniki. V tej šoli se najbolj ozir jemlje na koran; poleg tega se tudi uče arabsko-turški jezik in početki iz zgodovine in aritmetike.

Vender niso te šole več dobro obiskovane, kajti bogati Mohamedani pošiljajo svoje sinove rajši v višje šole v Carigrad.

Rimsko-katoliške šole so bile osnovane l. 1848. Do one dobe niso imeli kristijani v Bosni nikakih šol. — Pouk vodijo frančiskani, kajti posvetnih pedagogično naobrazjenih učiteljev tamkej skoraj ni. — Na dekliških šolah poučujejo nune. Te šole so boljše od prvih, a vender ne morejo z našimi ljudskimi šolami tekMOVATI. — Prirodopisni pouk se zelo zanemarja in še le v najnovejšem času se je v teh šolah pričelo poučevanje v verstvu, čitanju, pisanju, računstvu, zemljepisu in zgodovini.

Grško-orientalske šole so se še le v zadnjih časih osnovale. Učiteljske moči so pridobili iz Dalmacije in Srbije. Najbolj podpirajo trgovci te šole in za to je njih osnova ugodnejša. — Do leta 1879. je bilo v Bosni 57 takih šol. Poučujejo se ti le predmeti: verstvo, čitanje, pisanje, računstvo, zemljepisje, zgodovina, prirodoznanstvo. Za naobrazevanje učiteljev se nič ne skrbi. Učiteljska ni nikder. Ker ni nikakih šols. oblastnij, zato je učitelj od duhovnika odvisen. Ta ga lahko iz službe odpusti, kedar mu je ljubo in drago. Učitelji so tedaj v Bosni in Hrcgovini zares — »uboge pare.« Skromno se žive pri menihih in duhovnikih. Avstrijska modra vlada se je pohvalne poprijela bosensko-hrcgovskega šolstva. Uže 6. julija 1879. je deželni poveljnik izdal določbo šolstva se dotikajočo, ki tako-le slove: »Ich wünsche, dass überall, wo es nur möglich ist, in jedem Bezirke, nach Möglichkeit auch in jedem grösseren Orte, Volksschulen errichtet werden, in welchen die Kinder ohne

Religionsunterschied im Lesen, Schreiben und Rechnen unterrichtet werden. Zur Aushilfe können als Lehrer tüchtige Militärpersonen genommen werden, und die niederen administrativen und Militärbehörden können dazu geeignete Personen wählen. Die unumgänglich notwendigen Bücher und Schreibrequisiten besorgt auf besonderes Ansuchen die Regierung; für die Schulen haben die Gemeinden Zimmer und Brennholz zu besorgen. Die Aufsicht über diese Schulen führen die Bezirks- und wenn notwendig auch die Gemeindebehörden.«

Nadalje sta od 1. okt. 1879. odprta dva tečaja, v kojih se mladina učí čitati, pisati v materinem jeziku z latinico. Otroci od 7 do 10 leta se v ta tečaja sprejemajo. Pouk vodi od dež. vlade nastavljen učitelj. Učne knjige in učna sredstva preskrbuje dež. vlada. Za šols. sobe, klopi in učne pomočke mora serajevska občina skrbeti. — Ko je Avstrija zasedla Bosno in Hrcgovino, takrat je bilo tamkaj — v šestih političnih okrajih — 645 šol starega sistema. Oj teh je bilo 18 ruždic-šol, 18 medres, 499 mektebs in 110 elementarnih šol (54 rims.-kat. in 56 grško-orient.)

Bosna in Hrcgovina šteje 1,158,440 duš in pride povprek na vsakih 1807 duš ena šola. Priznavati moramo, da se slavna vlada zadnje čase zelo za šolstvo poteguje. — Osnovala je uže 24 ljudskih šol in 14 drugih občinskih šol zdatno subventionira. Na teh 38 šolah poučuje 40 učiteljev in 4 učiteljice. Mej prvimi je 13 pravih učiteljev, 23 podčastnikov, 1 duhovnik, 1 maturant in 2 drugi privatni osebi. — Mej učiteljicami je ena Bosnjakinja kot voditeljica kat. šole v Fojnici, 2 Hrvatice in 1 Nemka. — Od deželne vlade so nastavljene in vzdrževane šole v Serajevu, Travniku, Banjaluki in Bihaču. Ena dekliška nekonzervativna šola z 3 učiteljicami je v Serajevu. To šolo vlada vzdržuje in obiskuje jo 163 učenk, nadalje vlada vzdržuje šole, ki so imele leta 1880-81 učencev: 2067. Od teh je bilo 282 mohamedavcev, 914 katolikov, 756 pravoslavnih, 115 židov.

Akopram šteje Bosna in Hrcgovina 74 mest in trgov (če jih smemo tako imenovati) ima vender še malo šol. V Serajevu imamo 32 mektebs z 1200 učenci, 36 hodžas, 5 medzesen, 5 softas in 3 učiteljice. Meščanska šola v Bendbaši broji 180 učencev, mestna dekliška šola pa 150 deklic. Sestrazredna šola ima 200 dečkov, a dekliška mestna šola 150 deklic. Tudi je sirotišnica z 40 dečki in deklicami in c. k. Knabenpensionat iz 74 po vojaško uniformiranih učencev, trirazredna c. k. realna gimnazija z 133 učenci, dekliška šola usmiljenih sester z 100 deklicami.

Upamo in nadejamo se, da bode naša slavna vlada vse moči vporabljala v to, da se bode šolstvo v Bosni in Hrcgovini vedno bolj in bolj razcvitalo. — V to ime, pomozí Bog in kdor more!

(Konec prihodnjih.)

Iz Ljubljane, dne 21. junija.

Kakor uže znano, odpovedal se je g. Kušar, preds. Ljubljanske trg. zbornice poslaništva in je na njegovo mesto izvolila trgovska zbornica grofa Thurna, dosedanega dež. glavarja, kateri se je zavezal s častno besedo, da bo vedno z Slovenci prijazno in sploh nepristransko postopal ter da se odpove precej poslanstvu, ko bi mu volilci kedaj izrekli nezaupanje. Vsled tega je gotovo, da grof Thurn ostane deželni glavar tudi še v prihodnje.

Stvar pa se je tudi zato tako zgodila, da deželnozbornska večina zavrže volitev Dežmana in Schrey-a, katera sta bila po zvijači volilne komisije izvoljena v velikem posestvu. Pri novejši volitvi bosta vsled kompromisa gotovo izvoljena grof Thurn in še kak drug Slovencev bolj pravičen grajščak, g. Kušarja pa bode sopot volila trg. zbornica in na ta način hode narodna stranka imela zadostno večino, da bode mogla sklepati tudi predrugačbo volilne postave, in to je najvažnejša pridobitev.

Postopanje grajščaka Gale-ta ni mene nič osupnalo, ker predobro poznam razmere tega gospoda. — Samostalnosti od nekdanj prav malo, potem pa še velik odločiven vpliv hudega nemškutarja Mayer-ja — to sta vzroka, da se bogata in sicer dobrodušna rodbina Galetov brez pravih vzrokov in prav lahko-mišljeno tu in tam postavlja proti narodu, iz katerega izvira. — V občé pa smemo biti zadovoljni z izidom za njih deželnozbornskih volitev tudi zato, ker je sama božja previdnost nekaterim preveč vladnoželnim gospodom pokrcala po rokah in ker sede zdaj v dež. zboru nekateri »nove« res izvrstne moči. — Za prihod cesarja se delajo tukaj velikanske priprave; smelo trdim, da tukajšnje cesarske slavnosti skoraj v vseh delih prekose lanske enake slavnosti v Trstu. — Cesar sam zapazi razloček in veselilo ga bode gotovo, da je Trst obkoljen od tako patrijotičnega, njemu tako srčno udanega ljudstva.

Gotovi smo, da nas obišče 11. julija tudi mnogo Tržičanov; toda naj pazijo, da se še v pravem času oglase za stanovanja, kajti oglasi uže zdaj dohajajo od vseh strani.

V več krajih na Kranjskem je zadnje dni bila toča in veliko škode napravila; gorenjske gore so bile te dni prav dobro pobeljene. — Čudno vreme v juniju!

Domače in razne vesti.

Seja mestnega zbora dne 31 t. m. Predsedoval je sam župan, g. Bazzoni. Pred vsem je g. Nadlišek priporočil prošnjo prebivalcev ulice Molin grande, kateri so uže davno prosili, da bi se jim napravil vodnjak. Potem je poročal asesor dr. Zenatti, da je užitnina lanske leto dalja mestu čistega dohodka gl. 1.796.805,90, kateri račun je zbor odobril. — Prav tako se je potrdil tudi za leto 1883 stari odsek za oskrbovanje užitnine, katerega predsednik torej ostane še dalje dr. Viktor De Rin. Nadalje poroča dr. Zenari, da so mestne mitnice lanske leto vrgle gl. 25.419,68, mesne in sanitarne takse pa gl.

53.276-83. Tudi ta računa odobri zbor. Zbor je na to izvolil g. J. Burgstaller-ja v odbor za upravo občnih magazinov in rešil še par prošelj zasebnikov, potem pa je bila tajna seja, v kateri so se podeljevale nekatere mestne službe.

Tržaške novice. Mestna delegacija je dovolila za popravo cerkve na Opčinah gl. 780.—; dva gospoda hosta z'raj ljudem pravila, da je to premija za njihovo dobro vedenje. A ljudstvo se ne da več slepiti; ono pozna svoje prijatelje.

Tri črnogorske knezinje. hčere črnogorskega kneza, došle so iz Ruskega te dni v Trst, spremljane po treh senatorjih in so odšle na črnogorske janti »Sibyl« v Črnogoro.

Angliško brodovje. 21. t. m. zjutraj je tukaj 5 angleških vojnih ladij v Benetke, ostali sti tukaj se laadiji »Aleksandra« in »Temeraire« in popoludne je došla iz Pulja še ladija »Superb«. — Obe prvi sti tudi včeraj odšli v Benetke, zadnje pa ostanejo še nekoliko dni v naši luki. — Banket na čast Angležem, kateri je dal namestnik v imenu cesarja, bil je posebno sijajen. — V četrtek so napravili Angleži izlet v Lipico, zvečer pa je bil velik ples na ladiji »Temeraire«. Admiral Lord Hay se ni vdeležil nobene veselice, ker je zbolel. — Veselica, katero je bil dal zadnji vtorek contreadmiral Pauer angleškimi častnikom, vdeležili so se tudi nekateri nemški pevci iz Celovca. Nemški listi poročajo čuda o tem petju; a nazoči pravijo, da to petje ni vzbudilo mej gosti najmanje pozornosti in da ni bilo čisto nič posebnega.

Nemški generalni konzul je praznoval v četrtek petdesetletnico svojega službovanja kot nemški konzul v Trstu. — Pri tej priliki mu je izročila tuk. nemška kolonija krasno vezano addresso in prav tako so mu poslali vsi tuk. konzuli krasno addresso; vse to še ni tako zanimivo; bolj zanimivo pa je to, da addresso ni hotel podpisati francoski generalni konzul, Monsieur Challet

List »L'Indipendente« je bil denes zopet zasežen. — Kakor slišimo, razgrajal je strašansko zoper Slovence in Hrvate zaradi volilne agitacije po Istri, — spravil se je še posebno ne 2 šolska nadzornika v Istri, češ, da taki privandrani lačni tujci, ki so se zdaj nekoliko najeli in oblekle v Istri, delajo za poslovanje te dežele, ki je italijanska in kder nemajo Slovani nič iskati. — Karnjeli so tujci v Istri, in oni se meste na račun ubogih istrskih domačinov, ne pa gospodje, katere ta list napada in so rojeni v Istri. — Ima pač prav ta lahonski list, da razgraja zoper tuje, kajti resnica je, da nam tujci, ki dohajajo lačni v Avstrijo, tukaj najprej jemljejo najboljše kruha, ko so pa siti, delajo zadrege nam Slovanom in Avstriji — a ti tujci so Italijani, ne pa Slovani.

Na javni dražbi se prodajo 10. julija pri c. k. finančnem vodstvu trdnjave Servola, San Rocco, St. Michele in Olmo. Natančnejši pogoji se morejo pregledati pri finančnem vodstvu.

Samomor. 80 letni učitelj angleškega jezika W. D. Th. je zadnji čas živel v vednem prepiru s svojo družino. Vtorek se je zopet prav hudo spril in se potem zapri v svojo sobo. V sredo ga le ni hotelo biti iz sobe, vsled česar je njegova supruga, ker vse trkanje ni pomagalo, poslala po kovača, kateri je vrata s silo odprl. A v sobi je ležal mož mrtev na tleh, zraven njega pa revolver, s katerim se je bil ustrelil v srce. Ta samomor je napravil tukaj toliko večjo senzacijo, ker je bil samomorec v vseh boljških tržaških krogih dobro poznana oseba.

Tržaški »Sokol« napravi jutri popoludne izlet v Prosek. Odhod iz Trsta točno ob 2¹/₂ uri.

Ženski oddelki del. podp. društva bo imel 8. julija velik koncert na vrtu in v salonu gostilne »Cervo d'oro« na Akvedotu. Pel bode zbor del. podp. društva, pomnožen s 2 drugimi pevci, potem močan mešani zbor, okolo 30 pevki in toliko pevcev, in po končani besedi bode ples. — Čisti dohodek je namenjen ženskemu oddelku. Nadzorovale in vredovale bodo vse veselice gospe in gospodične odbornice same. Natančni program se naznani kesneje.

Policijsko. Dve dekli brez službe ste te dni tudi mnogo občevali z Angleži; a ko so bili skupaj predobro volje, zmanjkalo je Angležu, da ni vedel kedar, prstana, ki je bil vreden blizo 40 gl. — Policija je našla tatoo in jo dela pod ključ. — V sredo je nek tat s ponarejenimi ključji odprl stanovanje v ulici Fontanone in odnesel veliko namizno uro z steklenim pokrovom. Policija ga je zasledila. — Zapri so v četrtek dekle, ki je bila komaj en teden v službi pri neke gospodi v ulici Chiozza, pa je ubežala in se seboj odnesla polno culo prtenine. Tatovi so te dni pokradli več ur in necemu mornarju tri Napoleone.

Sodnija je obsedila. Antona Kebra in Antona Skorjanc-a, prvi je voznik, drugi fakir, vsacega na 8 mesecev teške ječe, ker sta ukradla 400 opek v magazinu firme Tischbein & Comp. v Via S. Francesco.

Babjeverstvo. Uže večkrat smo pisali, da je tržaško ljudstvo jako uneto za takozvano babjeverstvo, za vraže, coprnije itd.; znano je tudi, da je v Trstu več prekanjenih bab in dedcev, ki živé le ob metanju kart in lečenju se zaklinjanjem itd. A e rojanskem zamaknem A. Frantsku nismo še nič pisali. Uže več nego 10 let ta mož svet slepari s svojim krivoverstvom in s svojimi raznimi sredstvi zoper bolezni in zoper hudiča. Pred nekaterimi leti je potegol v svoj delokrog bogatega moža, kateremu je bila podarila rajnika Kalistrova 40.000 gl. Tega svojega druga je bil tako zaslepel, da mu je pomagal zidati čisto novo hišo v Rojanu. V tej novej hiši si je dal ta rojanski prerok napraviti tudi kapelico, v kateri so namalati apostoli in sploh je vse tako urejeno, da napravila na neuke ljudi čudodelen vtisek. V tej kapelici uganja ta mož, ki nekda ne zna niti dobro pisati ni čitati, svoje posebne burke. Omeniti je treba, da ta človek uči tudi neko posebno vero. On nekda pripoznava, prav po staro-Indiško, dva duha, duha

slabega in duha dobrega, ta dva duha sta v vednem boju mej seboj. Na človeka več vpliva duh slabega in teške boje ima duh dobrega. Zato je treba vojskovati se na razne načine proti duhu slabega. Boiezni menda tudi prepisuje boju duhov v človeku in zato ima posebna simpatična in druga čudodelna sredstva proti boleznim. Ljudi, kateri k njemu zahajajo, pelje najprej v omenjeno kapelico, tam moli neke posebne molitve in litanije, a kadar so ljudje v največji pobožnosti, začne se tresti kapelica, in spreminja se tudi svetloba, zdaj je svetlo, zdaj je temno. To vse se da napraviti fizikalničnim putem; a na uboge nedvedneže te spremembe delajo vtisek groze in nadčloveškega. Ko neha s temi ceremonijami, daje navadno bolnikom raznih lekov, navadno steklenice raznih kiselinjakov, za uživanje ter jih zagotavlja, da so te vode blagoslovene, potem jim daje škapulirje, amulete, molitvice mističnega zadržaja. Tu in tam kedo res ozdravi, ker kakor znano: »narava je najboljši zdravnik; a ljudje res verujejo, da jih je »sveti mož« Frantik ozdravil, in Bog ne daj, da svariš nekatere neuke ženske pred tako sleparijo; odgovarjale vam bodo: »Vi ste sleparji; a ta mož je svet mož! No, ta stvar je šla dolgo na tmem naprej; ljudje, celo iz daljnih krajev, posebno z Goriškega in Kranjskega so hodili k temu krivemu proroču po nauk in lekovi; a varalica je znal to stvar vedno dobro prikrievati posvetnim in duhovskim gosposkam. Še le te dni je mož, morda res uže sam prepričan »o skrivni moči,« katera v njem prebiva, presegel meje previdnosti. V nekich židovskih listih, ki lazijo za »pikanterijami«, pisali so o tem čudodelniku; ob enem se je bila raznesla po mestu vest, da Frantik izganja hudiča iz necega mladega dekleta. No, nek list se je šalil iz vseh teh reči; kar pa je najbrže Frantika vjezilo (morda pa so ga tudi židovi k temu zapeljali, češ, da bodo imeli njihovi listi takega gradiva, po katerem ubogo, neuko ljudstvo hlasno plane) in res se mož sam oglašil v nekem takem židovskem listu ter opravičnje svoje ravnanje, češ, da mu je res od Boga podeljena posebna moč, da prav zdaj izganja hudiče iz mlade ženske, da jih je uže izgnal 20, a da je ostal v njej še eden, kateri je posebno trdovraten. Tega 21. hudiča, da hoče izgnati iz te ženske 20. t. m. in da se ljudje prepričajo, da to ni sleparija, povablja slavno občinstvo, sl. gosposke in sploh vse kompetentne osebe, naj se vdeležijo tega čudodelnega izganjanja hudiča. Mož je naznanil stanovanje in sploh ljudi tako drzno povabil, kakor da bi šlo za kako umetnost, ali kaj enacega. Morate si misliti, da je 20. t. m. na stotine in stotine radovednega ljudstva iz Trsta in okolice kar oblegalo hišo krivega proroka. A policijske straže oddelek z višjim komisarjem na čelu je bil uže poprej obkolil hišo in ni pustil nobenega v hišo, ne iz hiše. Krivi prorok je pa k ljubu vsemu temu ljudstvu raz necega zida javil, da je vsled Božjega razodetja stvar prelozil za kesneje. Dotična komisija pa je šla v hišo ter vsi sleparijo preiskala in kakor se sliši, odvedli so 20. t. m. zvečer krivega proroka v zapor, da se bo moral kesneje pred sodnijo zagovarjati zaradi sleparije in prevare lehkovernega ljudstva. A kedor je čul nekatere »babe« iz mesta in okolice, kako so se jezile, da ne puščajo v miru »svetega moža«, žalilo ga je v srce v odgled tolike zaslepelosti naših kmetov in rokodelcev. Da jih kličete na pametno predavanje, na pošteno domačo veselico, ne gredo vam, a da jih kličete k takim neumnostim, nevednim človeka, pa se bodo trgali za vhod in dadó za take stvari zadnji sold. Ali ni to žalostno! Čuda nam Bog dela vsak dan; tem se čudimo, a človeška čuda so najdrznejša pregreha proti Bogu samemu in so najostudnejše sleparije. — Pri tej priliki pa tudi naše ljudstvo svarimo pred židovskimi listi, kateri se iz njega norca delajo, pa za to jih prav ljudstvo vzdružuje. Nek tak list daje strašansko pohujšanje, ker donaša same nemoralne reči, in po takem listu ljudstvo kar kopni. Dolžnost vsacega poštenega človeka je, da dela na vse mogoče načine proti širjenju tucih listov. In ne vemo, ali ne bi bilo na mestu, da bi vlada sama zavarovala ljudstvo pred takim otrovom.

Spominček pokojnemu č. g. Josipu Finku. Velečest. g. Josip Fink, ki je pred petimi leti v Klanču umrl, ter bil znan kot vrl narodnjak, astronom (zvezdoznanec), matematikar, muzik, in blag duhovnik, zaradi pičlih dohodkov in drugih neugodnih rodbinskih razmer ni nič premoženja zapustil, in zato ni do sedaj nobenega spomenika bilo na njegovem grobu. O priliki letošnjega birmovanja v Klanču bi bil njegov prijatelj A. N. prav rad zvedel za njegov grob, a jako se zavzame, da ni čisto nobenega znamenja, kde je vrl pokojnik pokopan. Koj sproži misel, naj prijatelj zleže, da se postavi majhen pa dostojen spomenik. Zbralo se je tadaš, pri 20 gl. in po 14 dneh pozneje, ko je pri istem gosp. A. N. na Kontovelju bila prijateljska družba, koje se je vdeležil tudi g. Nabergoj, državni poslanec, ki se zahvalno spominja nekdanjega prosečkega kapelana č. g. Finka, zopet se je v to svrhu zložilo 14 gl. To je lepo, da ne pozabimo blagih pokojnikov, ampak se jih s hvaležnostjo spominjamo.

Aleksander Dolenc, 24 letni sin velikega posestnika in poštarja v Razdrtem, izšolan kmetovalec, umrl je 21. t. m. po dolgej bolezni. — Rajnik je bil dober rodoljub in obče priljubljen mladenc. — Strastno veselje do lova ga je spravilo prezgodaj v mrzli grob. — Lehka mu zemljica!

Cena vožnja v Ljubljano. Južna železnica je vsled cesarjevega dohoda v Ljubljano za dobo od 10. do 15. julija za polovico znižala vožnino mej Korminom Ljubljano in mej Trstom in Ljubljano za tja in nazaj.

Hrvatska pošlje v Ljubljano deputacijo, da pozdravi cesarja; to deputacijo sprejme cesar 12. julija in bo sestavljena iz teh-le hrvatskih magnatov: ban grof Pejačević, kardinal Josip Mihajlovič, patri-

jarh German Angjelič, grof Rudolf Erdödy, grof Josip Drašković, grof Julij Jelačić, Karol pl. Mihalovič, major Toma Oreškovič.

Umrl je velečestiti gospod *Fran Ravnik* župnik v Kortan nad Izolo, velik in povsod dobro poznan rodoljub. Majka Slava plaka nad njegovim grobom.

Prorokovanje. V nekem českem kraju je stara ciganka prorokovala za prihodnje 3 leta tako le: Gorje kmetovalcem v letu 1883; gorje vojakom v letu 1884; gorje židom v letu 1885! — Ni treba do-stavljati, da ljudje prav radi verujejo na taka prorokovanja, posebno pa na ono tičeče se židov.

Telegrami.

Voloska, 23. junija: *Andrija Strk, Matko Laginja* izvoljena z 73 glasovi.

Krk, 23. junija: Izvoljena glavar *Bluscjeg* in dr. *Bolmarčič.*

Sežana, Dr. *Josip Abram* in *Rajmund Mahorčič* enoglasno izvoljena.

Gorica, 23. junija. Izvoljeni dr. *Josip Tonkli,* dr. *Rojič,* v *Tolminu* dr. *Nikolaj Tonkli* in *Ignacij Kovačič.*

Koper, 23. junija. Izvoljena *Spinčič, Križanac.*

Miroslav Vilhar.

Iz Planine 16. junija.

(Konec.)

To pa niso nikakor besede našim vrlim veljakom! našim značajnim pošteniakom! koje dobro poznamo i čislamo. Slava jim! le korist in napredek naroda jim je na srcu. — A istim veljajo, koji se nam z vsi silo za »narodne malike« vsiljujejo; in priprosti žuljavi narod jih bolj pozna — nego slabi denar. Ako le mogoče, nas pritiskajo; tudi prav zato, ker so oni in mi narodni, nas včasih malo »na meh der« — le radi ljube narodnosti. Na svojej »izjemnej stopinji« in v krogu svojih »dimnikov«, koji jim pri vsakej priliki kadé, ne znajo pa drugače zevati, nego visoki stajča. Jednako kakikrat blagodušno posode »svoje ime« za dela družih bistrih glav, a zategadelj dobodo pa zopet odškodnino iz narodnih žepov — in tako mislijo, da je naš ubogi narod le za nje na zemlji ter »z narodnim«, a ne »z narodom« napredujejo. Teh narodnjakov »nove šege« se tedaj varujemo. Če bodo hoteli po vsej sili »blaženi« postati, posvetimo z svetilnico resnice prilčno po koteh — a bliščobe ne bode! Treba je tudi nam Slovincem »čistega« zraka, da utrdimo »narodno« zdravje in ostanemo »svoji mej svojimi!« —

Sedaj trkam pa še jedenkrat na ponosno srce zavednih sinov slovenskega milega naroda — ter jih prosim: ne pozabite, kaj vse je »Miroslav Vilhar« za naš narod storil. On se ni, kakor je sedaj v navadi, za žulje in na stroške drugih šopiril in se le narodnjaka kazal, kadar bi bilo to njemu v korist; — temveč iz lastnega žepa, v koji je jako globoko segel, storil je mnogo in jedino le za narodno sveto stvar, — za duševno povzdigo »priprostega stanua«, ter z iskreno preišljeno besedo, z lepo ubrano pesnijo nam vsem um bistri in narodni čut v srca sadil. Njega geslo je bilo: »Ne udajmo se! Naprej!

Če uže nikakor drugače ni mogoče, naj bi izvolili znani vrli gospodje »literarnega kluba« v Ljubljani za dotično »spomensko ploščo« kaj učinili in se stvari poprijeti! V njihovej sredi ima prerano pozabljeni mnogo čestilcev in osebnih prijateljev. Za ta čin bi jim moral biti vesoljni slovenski narod hvaležen, ter častiti bi le — kar je v obče slave in česti vredno.

Ako pa vsi moji klici nobenega zavednih ne prebude, nabere brez vsega daljšega premislila in posebnega dovoljenja pri nekojih mi dobro znanih čestilcih slavnega imena nekaj novcev, potem naročimo ploščo, koja naj bude po denarnih razmerah uže krasna ali tudi priprosta; peščico apna in peska uže dobomo. Sedanji posestnik »Miroslav Vilharja« rojstne hiše, tega sem prevrjen — nam ne bode stvari oviral — in »na tihem« ploščo vzdiamo.

Ko bode to dovršeno, morebiti se mej tem spomni in najde jeden ali drugi za to bolj poklicani, kako bi se dala kaka slavnost napraviti, akopram bi bilo nekoliko pozno — a vendar ne »prepozno«!

Da pa stvar zopet ne pogine v pozabljivosti, draga mi »Edinost«, ne odjenaj tudi ti, koja si glasilo iskrenih, odličnih Slovencev, kakor tudi priprostega stanua. Blagovoli nasvetovati in narod napotiti na dolžno pot, koja »Miroslavu Vilhar-ju dolžuje — a priobčiti od spretne roke, kojih imaš mnogo na razpolaganje, vsaj za njega rojstni dan »7 septembra« — njegov življenjepis. Ni treba drugih čakati. Pride mej narod, in to toliko bolj gotovo v večjem številu, nego bi se po kakej drugej poti zgodilo. Ako bi se potem ta natianol v posebnej knjižici in bi se dodale premile pesni »Miroslava Vilhar-ja«, istinito bi to bil kaj krasen, dostojni a hvaležen spomenik prerano umrlemu. Ako bi pa to delo dičila še slika preblazega — vsem bi jako ugajalo in vrlejš »Edinost-i« v večno slavo bilo!

Jako čudno se mi zdi, da še nobenemu naših slikarjev ali kiparjev ni prišlo na misel, napraviti in prodajati njega sliko ali kip? Ne koristil bi samo narodu, temuč tudi sam sebi, saj bi se jih mnogo prodalo. Pesni znane in priljubljene so jako daleč —, a obliče še na predragem domu je kaj malo znano; poznano menda jedino na Pivki, kder je duševno in tako požrtovalno vse dni svojega življenja deloval. Ni mej našimi bogatini jednega, koji bi založil jednako delo?? Zdromite se! Povzdignite vrednega sina malega a krepkega naroda!

Kaj mora iti pri nas vse polževo pot, posebno o zadevi narodne hvaležnosti in slave? Ne čakajme o tako vega spomenika, koji se bode morebiti s tavil

še le 3 dni po koncu sveta in bode Vodnik na ta način lahko osebnostno pomagal sebe slaviti. Treba tedaj napraviti kolikor imamo; — v tem dolgem času bi rija lahko uže nabrano pokončala in potem poneha vse. Ako mogoče kaj več in lepše učinoti — vedno se lahko pomaga, temu je zmirom časa dovolj.

Komur moje priproste vrstice ne ugajajo —, navetuje naj kaj boljšega, a učini tudi kaj gotovega —, hvaležen mu bodem in še mnogo drugih z menoj. Učena buča, vem, da nisem, a misli in besede imam nekako proste, voljo dobro, akoprām nistem za dejanje poklican. Vsaj znate: »Mnogo je poklicanih, a malo izvoljenih« — a nasprotno: Mnogo bi kaj rado bilo izvoljenih, koji niso bili nikdar poklicani. Jednako so se glasile menda osodopolne besede sv: pisma — a tudi zadnjih volilnih shodov in dni.

A sedaj, krepki bratje našega slavnega milega naroda, ne pojenjajmo v tej zadevi, kličimo, budimo dremajoče, dokler ne vidimo na predolgo spečem »spomeniku«, koji počiva uže pol večnosti —, kakor na »spomenske plošči« na rojstnej hiši v Planini v kamen vsekanega v zlatih črkah bliščečega ponosnega imena:

»Miroslav Vilhar«!!!

—sl.—

Tržno poročilo.

Kava — Tendencija jako ugodna, cene trdne; pri vsem tem pa kupčija jako omejena. Prodalo se je ta teden 2500 vreč Rio po gl. 40 do gl. 52.—, 180 fardov Moka po gl. 118 do gl. 120.—, kakih 100 sodov Ceylon plant. po gl. 92 do gl. 126.—, 200 vreč popra Batavia in Singapore po gl. 64 do gl. 76.—, 1000 zabojev sladke skorje po gl. 41 do gl. 42.

Sladkor — Vsi led pičle kupčije so cene še vedno prav mlahove. Prodalo se je 4000 vreč sladkorja po gl. 29 1/2 do gl. 31 1/2.

Sadje — Cena pomeranč in limonov je poskočila; vse drugo sadje v slabem obratu. Pomeranče, limoni od gl. 2 1/2 do gl. 8 1/2, rožiči dobri gl. 7 1/2, fige v venci gl. 22.—, opaša gl. 21.— cvebe navadne gl. 18 do gl. 22.—, Elemč gl. 23 do gl. 30.—, Sultanina gl. 24 do gl. 38.

Olje — malo kupčije po nespremenjenih, trdnih cenah. — Bombažno olje pa je poskočilo in stane denes uže gl. 37 do gl. 38.

Petrolje — malo kupčije po nespremenjenih cenah; cene je običajna na gl. 9 1/2.

Domači pridejki — Fiziol popolnoma zanemarjen; maslo pa jako obratano; cena za dobro naravno blago gl. 100 do gl. 116.

Žito — Cene mlahove; imetniki popuščajo vsled poročij o dobri letini. — Prodalo se so nekatere partije ruske pšenice prve vrste še pod gl. 11.—, koruza ogerska gl. 7 do gl. 7 1/2.

Les — Koroške deske gl. 88 do gl. 90.—, štajarske gl. 66 do gl. 70.—, uso Afrika gl. 53 do gl. 55.—, šķurete koroške gl. 68 do gl. 70, štajarske gl. 40 do gl. 42.

Dunajska borska

dne 22. junija.		
Znotni drž. dolg v bankovih	78	gl. 45 kr.
Znotni drž. dolg v srebru	79	» 05 »
Zlata renta	99	» 20 »
5% avst. renta	93	» 50 »
Delnice narodne banke	838	» — »
Kreditne delnice	305	» 30 »
London 10 lir sterlin	120	» 05 »
Napoleon	9	» 50 »
C. kr. cekini	5	» 67 »
100 državnih mark	58	» 45 »

Zahvala.

Č. gospodi, ki je mojega sinka Vladimir spremlila k zadnjemu počitku. presrečna zahvala.
Gregor Jerab, telegr. uradnik.

Poslano.

Loterija Tržaške razstave.
Akoprem je uže davno minol obrok za naznanjenje in vzdignjenje dobitkov te loterije, pri vsem tem se še enkrat opominjajo lastniki razstavnih srečk, katere je po sreči zadel kak dobitek, da pridejo po vdobljene stvari najdalje
do 30. junija 1883
po katerem dnevu se ne bode več oziralo na nobeno naznanilo in se boče dotične dobitke smatralo kot zapuščene.
Trst, 11. junija 1883
(3—2) **Izvrševalni odbor tržaške razstave.**

Proda se, ali pa v najem se da

ena hiša v najboljšem stanu z 5. sobami, dvorano, kuhinjo, kletjo, hlevom, poleg hiše je velik vrt z vodnjakom, v katerem je vedno najboljša voda. — To posestvo je v bližnji vasi Log-Ricmanje, kder bo šla mimo tudi železnica Herpelje-Kozina-Trst. Za pogoje in razjasnila obrniti se je na

G. B. ANGELI

mirodilnica (drogerija) na lesnem trgu v Trstu. 4—4

Denarnice

varne proti ognju in tatvini

Wiese et Comp., fabrika denarnic.

DUNAJ. — BUDAPEST. — PRAGA.

Zaloga: Dunaj, II., Unter Donaustrasse št. 25.

Fabrika: Dunaj, II., Pappenhelmstrasse št. 58. 12—3

Mirodilnica (drogerija) G. B. Angeli

s tovarno šopkov
odlikovana na kmetijsko-obrtnijskej razstavi v Trstu l. 1882.

Velika zaloga

barv mljetih na olje in naravnih, firnežev vsakovrstnih angleških, francoskih in domačih, povlaka amerianska za čiščiti parkete, da se precej svitlé, kakor tudi barvenih firnežev za sobna tla.

Zastopstvo in zaloga imenitnega firneža za kočije od
A. LEFRANC iz Pariza in Florence.

12—4

Trgovina A. Casagrande

v Ajdovščini.

Podpisani naznanja, da s 1. julijem t. l. zopet odpre svojo prodajalnico z mešanim blagom in se priporoča sl. občinstvu kot stara znana firma. Podpisanega skrbi, bode, da občinstvu postreže točno in po najnižjih cenah.

Ajdovščina, 18. junija 1883.

3—2 **Angelj Casagrande.**

Dunaj! Pariz! London!

Čujte, glejte, strmite!

Oskrbništvo falirane velike anglo-britiške fabrike srebrnih izdelke prodaje vse izdelke zelo pod fabriško ceno Kdor pošlje, ali se naroči po povzetju, 8 gl. 70, dobi prav krasno namizino iz najfinejšega anglo-britiškega srebra (ki je poprej veljala 40 gl.) Vsak naročnik dobi pismemo po oštvo, da namizina ostane 10 let bela.

- 6 namiznih nožev, z izvrstno jekleno ostrino,
- 6 pravih angl. br. srebrnih vilic iz enega kosa,
- 6 masivnih angl. br. srebrnih namiznih žlic,
- 6 mas. anglo-brit srebrnih žliček za kavo,
- 1 težko angl. br. srebrno veliko žlico za juho,
- 1 mas. anglo brit srebrni krčulj za mleko,
- 6 izvrstnih angl. br. srebrnih podnožnikov,
- 6 angleških desertnih žlic,
- 6 angleških brit. desert. vilic.
- 1 izvrstna popernica in cukrovnica,
- 6 lepih masivnih kupic za jajca,
- 6 najlepših angl. br. srebrnih žlic za jajca,
- 1 krasna tasa iz anglo-brit srebra,
- 1 čajnica najfineje vrste,
- 2 krasna salonska svečnika.

61 kosov, stane vse skupaj gl. 8.70
V dokaz, da moje naznanilo.

ni sleparija

zavezujem se javno, če blago ni po volji, vzeti ga nazaj brez ugovora.

Kdor hoče tedaj dobiti za svoj denar dobro in pristno blago, ne pa izmeček, naj se, dokler je kaj zaloge, zaplljivo obrne name.

J. H. Rabinowicz Dunaj,
glavna zaloga anglo-brit. fabrike srebrnih izdelkov, II. Schiffamtsgasse 20 3—2
Prah za čiščenje zgoraj omenjenega blaga se dobliva v večjih škatlah pri meni. — Škatlja velja 15 kr.

Filiale v Parizu in Londonu.

!! Čuda obrtstva !!

Le 4 gold.

ena s patentom prevedena ura z nihalom in bitjem, ki bje ure in poluure v najfinejše poliranem okviru iz orehovine, z bronciranimi uteži za nihalo. Razen teh prednosti ima ta ura neprecenljivo lastnost, da se v temnej noči **patentirano kazališče sveti** v zelo čudovitej višnjevej čaralno lepej svitlobi in se **10 let jamči** za lepo svitlobo. Sto in sto ljudi, ki so to uro videli in kupili, bili so začarani o tej še **nezaslišano nizkej ceni.**

Smatramo za svojo dolžnost, vsacega bralca opozoriti na to, da kar se sploh nahajajo ure, da kaj takega, tako praktičnega i neverjetno cenega še nikoli ni bilo in morebiti tudi v 100 letih ne bode.

SVARITEV.
Te od mene naznanjene ure — 4 gl. — imajo na kazališču v zlatih črkah napis **»PATENT.«**

Ne manj pozora vredne so spodaj stoječe cene za žepne ure, katerih ceni se je čuditi.

3934 žepnih ur na cylinder iz najfinejšega francoskega double, na minuto vrejene, poprej 14 gl., zdaj le 4 gl. 95 kr., jako lepe. Poroštvo, da dobro gredó 5 let.

2325 kotkih ur, tekoče na 15 pristnih rublinah, s kazalom za sekunde, izvrstno na sekunde vrejene, 21 gl. — zdaj le 7 gl. Okvirji so iz najfinejšega nikelnovega srebrnega ali zlatega double, gravirani, pet let poroštvo.

3650 remontvarnih ur iz pristnega zlatega double, brez ključa se navijajo, z nantanko vremenim nikelnovim urščem, na svetu pripoznana najboljša i najcenejša ura, poprej 24 gl. zdaj le 8 gl. 50 kr.

1400 pristnih remontvarnih ur iz pristnega 15 lotnega punciranega srebra, navija se brez ključa, s kazalno pripravo in pristnim privilegijem, nikellovo urščem na minute urejeno, neverjetno, še nikoli kaj takega, nizka cena, poprej 30 gl. zdaj le 14 gl., in se pri vsej nizkej ceni vsakej uri pridá še krasna zlata verzika zastoj.

Naročila po pošti, ali po brzjavi, katera se izvršuje po poštnem povzetju ali poprej poslanem denarju, se imajo glasiti: 3—2

F. SCHAPIRER.
Glavna zalozhišče patentnih fabriških ur z nihali.
DUNAJ, III. Schiffamtsgasse 20.

Posrečeni osobni

Pobeg v Ameriko

je kriv, da se po dražbi prodadó vsi izdelki Var-gaerske fabrike, ki izdeluje turške tirače; zato se za skoraj ne imena vredno vsoto za

le gl. 3.75

12 turških tirač; pravim

Dvanajst tirač

pošlje za le gl. 3.75, dokler bo kaj zaloge.

Vsak kos teh tirač je posebe zložen, previden z rudečimi obrobi in resami in priprav-ljen za ribanje. Ako se pomisli, da je samo delo morda uže toliko stalo, kolikor se računji za vse tirače skupaj, gotovo si naroči vsaka dobra gospodinja, vsak skrben gospodar take tirače, ki se pošiljajo za gotovi denar, ali pa po povzetju.

Prav nagla naročila se priporočajo zarad velilkanske razprodaje.

Pismena ali telegrafična naročila naj se pošiljajo pod naslovom:

Fabriks-Depositur für türkliche Handtücher anonsnej ekspedicii

MORIZ STERN

Dunaj, Wollzeile 22. 3—2

Novo zboljšani popolnoma

varni brivni aparat.

Dosedaj nedosežen in tako popoln, da daje vsakteremu popolno gotovost; s čem je vsakemu tudi brljenja nezmož-nemu mogoče, da se obrije hitro in z dosedaj nepoz-nano gotovostjo pred vsako nevarnostjo. (Da bi se kedo vrezal, ali na kak drug na-čin kožo poškodoval je vsled posebne konstrukcije aparata popolnoma nemogoče). Cena enega komada 3 gl.; izredno finega 4 gl.

Popis se slikami se doda vsakemu aparatu brezplačno.

Agentom in prodajalom po fabriških cenah

Odpošilja se proti predplačilu ali proti povzetju. »Le neposredno se dobi ta aparat pri

Klingl & Baumann, Dunaj, I., Tegetthoffstr. št. 3.

NB. Svari se pred ponarejenjem; vsak komad našega na novo zboljšanega popolno varnega brivnega aparata ima našo varnostno znamenje (K. & B. Wien.)

Kraljica vsih lekov.

Deset let velikanskega uspeha, čudodelne zdravilne moči, je ta lek dobro poznan ne le v cesarstvu avstrijsko-ogerskem, ampak tudi na inostranskem.

Jako po ceni, je znak dobrodelnosti in pomoči v človeškem trpljenju in se nahaja v kajžici ubožca, kakor tudi v palači velikega bogatina.

Spremljevana po priporočbah najučenejših zdravnikov, in po neskončnem številu spričeval, se odlikuje zaslužno mej tolikimi zdravili, o katerih tako pohvalno govore četrte strani časnikov.

Kraljica vsih lekov je *Franz'sche Essenz*, napravljena po **Gabrielu Piccoli-u**, lekarničarju v Ljubljani, kateremu se pošiljajo naročbe, in katera se izvršujejo točno proti povzetju.

Gosp. G. Piccoli, lekarničar v Ljubljani.

Podpisani spričuje čisto resnico, da je tinktura Franz'sche Essenz spoštovanega gosp. Piccoli-a lekarničarja v Ljubljani visoko obratana od mnogih bolnikov tudi drugih bližnjih far zarad nje čudodelne in hitre pomoči in nenavadnega uspeha. tako sicer, da ga ni dneva, da ne bi prišel kak bolnik k njemu v Fianono in ga prosil, naj mu proda kako steklenico te čudodelne esence, katero on vedno ima pri rokah za svojo in rabo družine. Fianona 3. oktobra 1882.

Anton Wlasič, župnik-kanonik.

Uže mnogo časa zdravim mnoge bolnezi z najboljšim uspehom le s čistil. Predpisujem tudi Vašo Franz'sche Essenz, katera razun nje znane uspešnosti, ima tudi prednost, da prouzročuje obilna izpraznjenja brez da bi kaj dražila črevesje.

Trst v oktobru 1882.

Zaloga v Trstu v lekarnah: Foraboschi (Corso), Leitenburg (Piazza S. Giovanni in Giardino pubblico), Prendini (Palazzo Modello). 20—6

Dr. Pardo, praktični zdravnik.